

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

Obsah

<u>1.</u>	<u>Provádění prací bez závazného stanoviska orgánu památkové péče a cizinec jako podezřelý ze spáchání přestupku</u>	<u>1</u>
<u>2.</u>	<u>Hrob, hrobka, hrobové zařízení a návrh na prohlášení za kulturní památku</u>	<u>3</u>
<u>3.</u>	<u>Příslušenství věci a určení příslušného orgánu památkové péče</u>	<u>11</u>
<u>4.</u>	<u>Odstranění jedné ze souboru staveb, které jsou národními kulturními památkami</u>	<u>13</u>
<u>5.</u>	<u>Určení rozsahu kulturní památky a řešení otázky podzemních chodeb</u>	<u>14</u>
<u>6.</u>	<u>Rozsah kulturní památky areál kostela se zvonící</u>	<u>15</u>
<u>7.</u>	<u>Náležitosti písemného vyjádření odborné organizace státní památkové péče a zpřístupnění jeho podkladů pro orgán památkové péče</u>	<u>19</u>
<u>8.</u>	<u>Dělení pozemku, který je kulturní památkou</u>	<u>21</u>
<u>9.</u>	<u>Realizace nepovolených prací a závaznost předchozích závazných stanovisek pro orgán památkové péče a odbornou organizaci státní památkové péče</u>	<u>22</u>
<u>10.</u>	<u>Lesní hospodářské plány, kácení dřevin a ochrana historické zeleně</u>	<u>30</u>

1. Provádění prací bez závazného stanoviska orgánu památkové péče a cizinec jako podezřelý ze spáchání přestupku

otázka:

Opět se nám vyskytla v J. jedna taková nepříjemná záležitost a hlavní roli hraje cizinec a samotné město. Chtěla bych tímto poprosit o názor, případně radu, jak dál v záležitosti pokračovat.

odpověď:

Dovolím si rekapitulovat skutkový stav, který je východiskem odpovědi

- vlastník objektu A obdržel stavební povolení s dvouletou platností k celkové rekonstrukci domu v památkové zóně (informace na okraj, toto stavební povolení bylo vydáno bez závazného stanoviska orgánu památkové péče, ač toto závazné stanovisko mělo být vydáno a následně mělo být podkladem pro rozhodnutí stavebního úřadu),
- vlastník nemovitosti A uzavřel smlouvu o budoucí kupní smlouvě s osobou B a současně vyslovil v této smlouvě souhlas s tím, že osoba B je oprávněna provést rekonstrukci nemovitosti,
- vlastník A nepřevěděl na osobu B své oprávnění ze stavebního povolení veřejnoprávní smlouvou, kterou by odsouhlasil stavební úřad,
- rekonstrukci nemovitosti po dobu platnosti stavebního povolení nezačal ani vlastník A ani smluvně oprávněná osoba B, stejně tak žádná z těchto osob nepožádala o prodloužení platnosti stavebního povolení,
- stavební povolení pozbylo platnosti v prvním pololetí roku 2017,

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

- v listopadu roku 2018 vyměnila osoba B na své náklady a na základě vlastního rozhodnutí v nemovitosti okna, tato okna neodpovídají těm, která byla navržena v dokumentaci pro stavební povolení, které už v době provedení prací stejně více jak rok neplatilo.

Za tohoto stavu není sporu o tom, že protiprávní jednání spočívající v provádění stavebních úprav bez závazného stanoviska spáchala osoba B a současně není sporu o tom, že tato osoba má od vlastníka soukromoprávní titul užívat předmětnou nemovitost za účelem její rekonstrukce.

Podezřelým ze spáchání přestupku je v tomto případě osoba B. O skutečnosti, že osoba, která svým jednáním může naplnit danou skutkovou podstatu přestupku, nemusí být vlastníkem dotčené nemovitosti, pojednává rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 225/2015 – 34, který podle mě řeší podobnou situaci. Právní věta, kterou Nejvyšší správní soud na svém webu považoval za nutnou vypíchnout, zní:

„Přestupku podle § 39 odst. 1 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, se může dopustit vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, který je povinen i oprávněn vyžádat si předem závazné stanovisko orgánu památkové péče podle § 14 odst. 2 tohoto zákona; může se jej však dopustit i osoba třetí – od vlastníka (správce, uživatele) nemovitosti odlišná, která provede stavbu na nemovitosti v památkové zóně, aniž si předem prostřednictvím osoby oprávněné (tj. vlastníka, správce či uživatele nemovitosti) opatří závazné stanovisko orgánu památkové péče.“

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2015/0225_1As_1500034_20160805091434_prevedeno.pdf

V daném případě je situace o to jednodušší, že zde je i doklad o soukromoprávním titulu osoby B nemovitost užívat, a to v podobě smlouvy o budoucí kupní smlouvě, která minimálně v listopadu 2018 ještě působila účinky. Je tedy možné osobu B považovat za subjekt povinný vyžádat si před provedením prací vydání závazného stanoviska dle § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči.

Existence neplatného stavebního povolení, které neplatilo již více než rok v době, kdy osoba B přikročila k předmětné výměně oken, nehraje žádnou roli. Z tohoto povolení tak nemůže osoba B dovozovat žádný veřejnoprávní titul, který by ji k provedení prací opravňoval, což je navíc zdůrazněno i faktem, že byla osazena jiná okna než ta, která předpokládala projektová dokumentace schválená stavebním úřadem.

V současně době se v právu razí trend, že stavba (popř. stavební úprava) by v ideálním případě měla být současně povolená i oprávněná. Povolením je míněno veřejnoprávní přivolení (stavební povolení, ohlášení, závazné stanovisko orgánu státní památkové péče, které má formu rozhodnutí). Oprávněním je míněno přivolení soukromoprávní odvozené od vlastnického práva. V našem případě tedy zřejmě lze považovat s ohledem na obsah smlouvy o budoucí kupní smlouvě danou stavební úpravu považovat za oprávněnou (což nás z hlediska případného postihu v přestupkovém řízení zajímá z tohoto pohledu, že o osobě B můžeme mluvit jako o uživateli nemovitosti). Současně je třeba na provedenou úpravu z hlediska veřejného práva hledět jako na nepovolenou, neboť zde je povinnost stavebníka mít nějaký akt veřejné moci /v našem případě závazné stanovisko podle § 14 zákona o státní památkové péči) a osoba B žádným takovým aktem nedisponuje.

Procesní slabinou daného stavu je, že osoba B v tuzemsku nepodniká (tady jde o odhad, stejně jako to, že dotčená nemovitost neslouží k jeho podnikatelské činnosti), je příslušníkem jiného státu a na zahraniční adresu se osobě B nepodařilo doručit. Zde tak nezbyvá než ustanovit opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu, jak ostatně sama zmiňujete.

2. Hrob, hrobka, hrobové zařízení a návrh na prohlášení za kulturní památku

otázka:

V současné době zpracovávám návrh na doprohlášení šestnácti náhrobků a hrobek na hřbitově v městě K. H. za kulturní památku. Pozemek hřbitova je již památkově chráněn. Trochu mám problém s terminologií, někde si nejsem jistá, jak celek nazvat.

Obecně je vžito, že hrobka je „domeček“. Ale některé složitě koncipované náhrobky s hrobovým zařízením nevím, jestli je nenazvat spíše hrobkou. Váš návod k určování rozsahu památek mi moc po pravdě řečeno nepomohl. Můžete mi sdělit, jaké relevantní podklady jsou pro řízení o prohlášení tohoto typu památek rozhodující?

odpověď:

Obecně je sice vžito, že je hrobka „domeček“, ale není to tak úplně pravda. Určitě bych si nejdříve zkusila vyžádat mapu nebo výčet hrobových míst na správě hřbitova. Mělo by zde být napsáno, který náhrobek je u hrobu (tj. samostatnou věcí movitou), a který je součástí hrobky. Není tomu tak vždy, také ve své evidenci nemají úplně pořádek, ale mohlo by to pomoci.

Hrobkou je mimo oné nadzemní hrobky, totiž i podzemní stavba. To znamená, pokud „hrobku“ otevřete, pak nebude rakev či urna úmyslně zasypána hlínou, ale bude uložena v jakémsi sklípku – podzemní prostoře. Hrobka může vypadat navenek úplně stejně jako hrob. Příkladám příklad hrobky, která byla pronajata jako hrob a teprve při opravě se zjistilo, že jde o podzemní hrobku.

Z pohledu občanského práva je mezi hrobem a hrobkou významný rozdíl a snažíme-li se o navázání prohlášení kulturních památek na pojetí věci ve smyslu občanského práva, musí památková péče s odlišnou právní povahou hrobu a hrobky počítat.

Hrob je a byl součástí pozemku (hřbitova) a tak je kulturní památkou, podle toho zda byl pozemek zapsán jako kulturní památka do státního seznamu nebo v případě prohlášených památek, od okamžiku nabytí právní moci rozhodnutí o prohlášení.

Hrobka je samostatnou stavbou dle občanského práva a je ve vlastnictví zpravidla toho, kdo ji nechal postavit.

Náhrobník či náhrobek je pouze ozdobou na hrobě či hrobce. I tady nicméně nastává problém s určením vlastnictví.

Náhrobek u hrobu je movitou věcí ve vlastnictví toho, kdo si hrobové místo pronajal a náhrobek pořídil, a není součástí hrobu. Nebude na rozdíl od hrobu kulturní památkou automaticky s pozemkem hřbitova. Aby byl kulturní památkou musel by být uveden ve státním seznamu či v rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku, lze však jej za kulturní památku prohlásit samostatně jako movitou věc.

Náhrobek u hrobky je součástí této hrobky. Je součástí stavby hrobky, a protože ze zákona nelze prohlásit část stavby (věci), je správným postupem prohlásit za kulturní památku celou hrobku, tj. celou věc dle zákona. Aby byl kulturní památkou pouze náhrobek jako část věci musel by být uveden ve státním seznamu či v rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku, v prvním případě protože byl zapsán jako kulturní statek, v druhém případě z důvodu presumpce správnosti správního aktu.

Také bych doporučila zakreslovat do mapy, kde se které hroby (náhrobky), hrobky s kulturně historickými hodnotami, které zajímají památkovou péči, nacházejí. Je to vhodné nejen pro proklašování, ale i do budoucna pro lepší orientaci.

Na Vašem návrhu fotek u náhrobků často chybí celkový pohled nejen na umístění, ale nejsem z některých fotek schopna ani odhadnout, zda jde o hroby či hrobky. Z rychlého projití bych nicméně odhadla, že:

- č. 1. až 6. jsou hrobky (kamenná deska kryjící vstup do podzemní prostory). Po ověření bych prohlásila jako hrobku na parcele jejíž součástí jsou náhrobník, ... atd.

č. 1

č. 2

č. 3

č. 4

č. 5

č. 6

- o centrálním kříži (č. 7) bylo výsledkem dlouhých debat, že je automatickou součástí hřbitova (pozemku), tedy pokud je pozemek kulturní památkou, je chráněn i tento kříž. Pokud byste jej přesto chtěla uvést, snad jen bych jej zařadila buď na začátek či na konec seznamu, uprostřed je to trochu nesystémové. V návrhu pak by měl své místo jen jako samostatná stavba, klidně bych připsala, že je navržen na prohlášení, aby nedošlo v budoucnosti ke sporu a k jeho případnému opomenutí jako části kulturní památky.

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

- č. 8 a 16 je porostlé vegetací a nejsem schopná odhadnout, zda pod ním jsou či nejsou kamenné desky. Pokud by šlo o hrobku, pak prohlášením hrobky by byl chráněn i litinový plůtek kolem, pokud jde o hrob, pak tento zůstane bez ochrany.

č. 8

- č. 9 je opět dle mého odhadu hrobka, ochrana by tak byla nejen pro samotný náhrobník ale též plot, kamennou desku atd.

- č. 10 pokud jsem to pochopila správně, jsou přemístěné náhrobky. Předpokládám, že nájemce nezaplatil další nájem a došlo ke zrušení jeho nároku na hrobové místo. Jsou tedy samostatnou movitou věcí, ve vlastnictví dle pravidel hřbitova. Prohlásit samostatně jako náhrobky, tj. jako kříže.

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

- č. 11 na mne působí jako hrob, (pokud nejde o zasypanou hrobku) litinový kříž by tedy měl být prohlášen jako litinový kříž.

- č. 12, 13 a 14 stejně jako u č. 8 nejsem schopna odhadnout, zda jde o hrobku či hrob. Pokud jde o hrob, pak náhrobek je součástí ohradní zdi a ta je již kulturní památkou (i kdyby to nebyla jedna z těch, které jsou vypsány na GA, tak je ohradní zeď součástí pozemku, který ohrazuje). Tedy v tomto případě prohlásit při nejistotě raději jako hrobku.

č. 12

č. 13

č. 14

- č. 15 je celkem určitě hrobkou. Do návrhu vypsát i jednotlivé části, tj. oplocení, lampy atd. jako součásti hrobky.

3. Příslušenství věci a určení příslušného orgánu památkové péče

otázka:

Výchozí stav je, že vlastník zamýšlí provést restaurování několika kusů obrazů, které byly historicky umístěny v národní kulturní památce P. a nyní jsou dlouhodobě deponovány v depozitáři v městě L. Otázkou je, jaký orgán památkové péče bude příslušný vyřizovat žádost dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, když 44a odst. 2 zákona o státní památkové péči uvádí následující:

Ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona týkajících se movité kulturní památky, která je příslušenstvím nemovité kulturní památky, je místní příslušnost orgánu státní památkové péče určena místem, kde se nachází nemovitá kulturní památka.

odpověď:

I zde je zákon o státní památkové péči navázán na občanský zákoník, který upravuje příslušenství v § 510 a následujících. Zásadní je posouzení, zda obrazy deponované v depozitáři mohou být příslušenstvím národní kulturní památky P.

Občanský zákoník stanoví:

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

§ 510

(1) Příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím.

(2) Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.

§ 511

Jsou-li pochybnosti, zda je něco příslušenstvím věci, posoudí se případ podle zvyklosti.

Znakem příslušenství je, že se trvale užívá společně s věcí hlavní v rámci jejich hospodářského určení a že lze na přechodnou dobu příslušenství od hlavní věci odloučit. V případě památkové péče by přechodným odloučením mohla být např. výpůjčka mobiliáře na výstavu nebo odeslání mobiliáře do ateliéru restaurátora na restaurování.

Vyvratitelná domněnka právní stanoví, že právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství, což znamená, že např. s hlavní věcí by bylo prodáno i její příslušenství, tj. se zříceninou P. i příslušenství, které ji tvoří. V případě obrazů deponovaných dlouhodobě v depozitáři by zřejmě prodej národní kulturní památky P. automaticky nevedl k převodu vlastnictví i u obrazů v depozitáři, pokud by tato otázka nebyla řešena ve vztahu k obrazům výslovně.

Z výše uvedeného vyplývá, že odloučení mobiliáře, který býval v minulosti příslušenstvím národní kulturní památky, a jeho přemístění do depozitáře, kde je dlouhodobě (tj. několik let až desetiletí) umístěn, znamená, že se již nebude jednat o příslušenství předmětné národní kulturní památky a nelze uvažovat o použití § 44a odst. 2 zákona o státní památkové péči.

Uplatnilo by se pak pro určování příslušnosti obecné pravidlo z § 11 správního řádu, tj. určeno podle sídla právnické osoby. Sídlem NPÚ je Praha a místně příslušným je Magistrát hl. m. Prahy. Jemu byste žádost NPÚ postoupili podle § 12 správního řádu. Zde byste mohli vyjádřit souhlas s případným postoupením zpět z důvodu vhodnosti dle § 131 odst. 5 správního řádu. S tím by musel souhlasit i žadatel. Už jen z nadměrného zatížení MHMP agendou z Prahy lze tento postup jen doporučit.

Příslušný správní orgán může věc usnesením postoupit z důvodu vhodnosti i v jiných případech. Postupující správní orgán je povinen vyžádat si předchozí souhlas správního orgánu, jemuž má být věc postoupena. Předchozího souhlasu není třeba v případech, kdy má účastník uvedený v § 27 odst. 1 v územním obvodu správního orgánu, jemuž má být věc postoupena, místo trvalého pobytu nebo sídlo, popřípadě se v tomto územním obvodu zdržuje. V řízení o žádosti se tohoto ustanovení použije jen na požádání nebo se souhlasem žadatele.

4. Odstranění jedné ze souboru staveb, které jsou národními kulturními památkami

otázka:

Prosím o sdělení, zda je možné na základě závazného stanoviska zbourat stavbu, která je národní kulturní památkou a je součástí areálu národní kulturní památky. Nebo je nutné nejprve památkovou ochranu zrušit. Se zbouráním nemá ani NPÚ ani krajský úřad problém, jedná o zcela nevhodnou stavbu, která celkový areál naopak ruší.

odpověď:

Je to možné, jen se musíme vejít do pojmu obnova kulturní památky z § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči:

Mohou nastat dva případy:

- Jenom odbourání části kulturní památky, která hodnoty kulturní památky poškozuje - takový by se dal podřadit pod pojem rekonstrukce z § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči.
- Přetvoření kulturní památky pro nové využití, kdy část konstrukcí bude ubourána a doplněna něčím novým - takový záměr se dá rovněž podřadit pod pojem obnova kulturní památky.

Dotaz je obecný a ohledně částí kulturní památky máme zveřejněna dvě výkladová stanoviska Ministerstva kultury.

2016_048591	Obnova varhan dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči
2016_069872	Odstraňování částí kulturní památky v rámci obnovy kulturní památky

otázka:

Ale v mém případě se nejedná o část stavby, ale o samostatnou stavbu národní kulturní památky, která je pouze součástí velkého areálu. Lze povolit zbourání takové samostatné stavby, aniž by se musela ochrana národní kulturní památky nejprve zrušit? Lze tedy stavbu zbourat na základě závazného stanoviska, pokud stavba požívá status národní kulturní památky?

odpověď:

Záleží, jak je vymezena národní kulturní památka - „areál“ tj. soubor pozemků se stavbami nebo je to jedna stavba? Co je národní kulturní památkou. Např. sloup v Olomouci, je-li jenom stavba národní kulturní památkou, zbourat nepůjde, protože by tímto krokem národní kulturní památka zanikla. Pomůžte, uvedete-li, o co se jedná.

otázka:

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

Je to novodobá lovecká chata M. čp. 99.

odpověď:

Řečeno dnešní terminologií - jedná se o národní kulturní památku tvořenou souborem pozemků, jejichž součástí (předpokládám) jsou stavby, mezi nimi i tato lovecká chata. Bude-li záměrem žadatele rekonstrukce dotčené části národní kulturní památky, tj. uvedení této její části do historicky doložitelné podoby, a zda se daná stavba na hodnotách národní kulturní památky nepodílí, pak je možné odstranit danou stavbu procesem podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči. Podstatným znakem je právě uvedení národní kulturní památky do historicky věrné podoby, tj. historická podoba bude realizována tak, že nevhodná stavba bude odstraněna. Orgán památkové péče by měl vysvětlit, proč se domnívá, že se jedná o rekonstrukci a tím pádem i o obnovu národní kulturní památky.

Dnes lehce paradoxně nová výstavba na pozemku, který je kulturní památkou nebo národní kulturní památkou, obnovou kulturní památky nebude a orgán památkové péče ji může povolovat pomocí závazného stanoviska dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči, pokud bude dále rozhodovat stavební úřad. Pokud by nerozhodoval (např. novostavba bazénu do 40 m²), zbývalo by jen řízení podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči.

5. Určení rozsahu kulturní památky a řešení otázky podzemních chodeb

otázka:

V O. máme fortovou pevnost "fort Šibeniční vrch", který je prohlášen za kulturní památku jako soubor věcí, jehož součástí je i 15 výběhů minových chodeb. Tyto chodby zasahují do předpolí pevnosti pod různé pozemky - viz nákres v příloze. (odkaz na památkový katalog: https://iispp.npu.cz/mis_public/preview.htm?id=312121&nocache=0.5622821638323596) Zajímá mě váš názor, jestli tyto chodby jsou samostatnou věcí jako podzemní stavba ve smyslu ust. § 498 odst. 1 OZ, nebo jestli jsou součástí jednotlivých pozemků, pod kterými se nachází. V tomto konkrétním případě se jedná o akademickou otázku, nicméně v O. máme v rámci dochovaných pevnůstek více podobných případů, kdy by mohlo dojít ke konfliktu zájmů jednotlivých vlastníků pozemků, pod kterými se chodby nacházejí, vlastníků jednotlivých fortů a zájmů památkové péče.

odpověď:

Dovolil bych se odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 28 Cdo 537/2010-151 ze dne 14. prosince 2010 k obdobné pevnosti a to podzemí Josefova -

„Přejdeme-li od posouzení problematiky spojené s požadovaným určením vlastnického práva k součásti věci, která sama o sobě samostatným předmětem vlastnictví být nemůže, nelze zanedbat ani následující fakta. Aby bylo možno považovat určitý objekt za věc v právním smyslu, musí se předně jednat o ovladatelný hmotný předmět (res corporalis). Nesmí zde však

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

chybět ani další významný element, kterým je objektivní užitečnost takového předmětu a jeho schopnost určitým způsobem uspokojovat lidské potřeby. Stav podzemních chodeb, o něž se v daném řízení jedná, se však v průběhu let markantním způsobem zhoršil. Na základě vypracované projektové dokumentace bylo u podstatné části těchto chodeb zjištěno prořícení kleneb či jejich zavadění, zavalení, zasypaní nebo zatopení. Zmíněné okolnosti zřetelně poukazují na nefunkčnost tohoto objektu. Po roce 1888 (tj. po oficiálním zrušení pevnosti Josefov) totiž uvedený systém chodeb přestal být udržován a byl fakticky opuštěn, což vedlo k jeho devastaci a postupné ztrátě na hodnotě. V současné době je ze strany žalobce užíván pouze 1 km chodeb (z celkových 45 km), kde je provozována prohlídková činnost. Co do zbývajících částí podzemních chodeb lze však až na výjimky hovořit o havarijním stavu. Z výše uvedených skutečností je nanejvýš zřejmé, že předmětná podzemní stavba již jako celek nemá žádnou užitnou hodnotu a neslouží potřebám lidí. Nesplňuje tak nutný předpoklad k tomu, aby ji bylo možno považovat za věc v právním smyslu. Z tohoto důvodu lze ve sporném objektu spatřovat spíše charakter součásti věci, a to konkrétně těch pozemků, pod nimiž se uvedené podzemní chodby nacházejí.“

Bude záležet na podobě a stavu minových chodeb. Pokud budou funkční, pak se dle našeho názoru uplatní ustanovení § 506 odst. 2 občanského zákoníku:

Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek. - a minové chodby budou součástí pozemku, na kterém stojí fort.

V opačném případě, tj. v případě zřícení kleneb, jejich zavalení, zasypaním, zatopením, by se minové chodby staly součástí pozemků, kde se nacházejí. Z uvedeného vyplývá, že kulturní památka se může i v podzemí zvětšovat nebo zmenšovat, podle toho, jak bude podzemí opravováno. Je to ale jen promítnutí zásady, která platí na přístavbu, nástavbu/ubourání části stavby na povrchu.

Na okraj uvádím, že rozhodnutí Ministerstva kultury z roku 2012 o prohlášení za kulturní památku vysloveně 15 minových chodeb zmiňuje a uplatní se zde v tomto případě zásada, že co jsme si prohlásili za kulturní památku, to kulturní památkou máme. I v roce 2012 byly funkční chodby součástí jiné věci (fortu), a nikoliv součástí sousedního pozemku, v němž vedly.

6. Rozsah kulturní památky areál kostela se zvonicí

otázka:

V současné době řešíme problém, který na jednu stranu je drobný, ale nepřehledný. Pokusím se popsat všechny okolnosti:

1. Odbor památkové péče obdržel žádost města H. K. o vydání závazného stanoviska ve věci opravy hrobky K. C..
2. K. C. byl druhým purkmistrem města a zemřel v roce 1892 (podrobnosti např. [zde](#)), takže se jedná o významného představitele města a město má zájem o dobrý stav hrobky.

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

3. Vlastník hrobky je patrně neznámý, resp. není na případné potomky K. C. t. č. žádný kontakt.
4. Hrobka je dlouhodobě neudržovaná a částečně se rozpadá.
5. Hrobka se skládá ze dvou částí s to:
 - i. Řada tří desek vsazených – zazděných do ohradní zdi hřbitova, prostřední má pískovcové orámování.
 - ii. Vlastní hrobka postavená těsně před ohradní zdí hřbitova, ale se zdí hřbitova patrně stavebně nesouvisející.
6. Ohradní zeď leží na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T., taktéž hrobka leží na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T..
7. Pozemek parc. č. 697 a ohradní zeď na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T. na základě "Sdělení údajů o památkové ochraně a evidenci" č. j. NPÚ-302/74917/2012 ze dne 13. 9. 2012 (dále jen "sdělení NPÚ") tvoří ve smyslu ustanovení § 14, odst. 1, § 9, odst. 3 a § 11, odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. prostředí kulturní památky kostela sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570.
8. Kulturní památka Kostel sv. Jana Křtitele rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570 je podle citovaného sdělení NPÚ vymezena svými částmi (kostel sv. Jana Křtitele, zvonice) a pozemky parc. č. st. 72 a st. 1407, katastrální území T., část obce T., okres H. K..
9. Kulturní památka Kostel sv. Jana Křtitele se všemi částmi i pozemek hřbitova parc. č. 697 v katastrálním území T. je ve vlastnictví církve.

Pro další postup je nutné ověřit, zda záměr se dotýká zákona o státní památkové péči, jsme uvažovali následovně:

1. Ohradní zeď ležící na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T. tvoří prostředí kulturní památky kostela sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570 proto, že:
 - a) Ohradní zeď hřbitova je součástí nemovitosti pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T..
 - b) Ohradní zeď hřbitova jako součást nemovitosti pozemku parc. č. 697 má stejného vlastníka, jako má i kulturní památka kostel sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570.
 - c) Ohradní zeď hřbitova, resp. pozemek parc. č. 697 v katastrálním území T. obklopuje části (kostel sv. Jana Křtitele, zvonice, jakož i pozemky parc. č. st. 72 a st. 1407, katastrální území T.) kulturní památky kostel sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570 ze všech stran.
 - d) Shodně s výše uvedeným to prohlašuje NPÚ ve svém sdělení.
2. Tvoří-li prostředí kulturní památky kostela sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570 ohradní zeď na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T., musí tvořit prostředí této kulturní památky i části hrobky K. C., které jsou vsazeny do ohradní zdi a nelze je bez poškození ohradní zdi vyjmout, tj. řada tří desek .
 - a) U této úvahy však panuje nejistota vlastnictví a s tím spojené otázky:
 - i. Je součástí hrobky i řada tří desek vsazených – zazděných do ohradní zdi hřbitova? Zde se domnívám, že desky vsazené do zdi a vlastní hrobka před zdí

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

není jednou věcí a jedná se o samostatné věci, neboť zničením desek se nezničí samotná hrobka a naopak zničením samotné hrobky se nezničí desky. Jak na krycí desce hrobky je nápis, tak i na deskách jsou nápisy (byť podrobnější), které označují rodinu C..

- ii. Řadu tří desek vsazených – zazděných do ohradní zdi hřbitova nelze bez poškození ohradní zdi vyjmout. Je řada tří desek vsazených – zazděných do ohradní zdi hřbitova samotnou věcí (a může mít jiného vlastníka než je vlastník ohradní zdi), když bez poškození ohradní zdi desky nelze vyjmout nebo se jedná o samostatnou věc, která může mít jiného vlastníka, než má ohradní zeď? Logika při zřízení hrobky napovídá, že vlastník by měl být jiný a to ten, kdo desky pořídil a vsadil, avšak nemůžou desky vsazením do ohradní zdi hřbitova se stát součástí ohradní zdi? Při vsazení do ohradní zdi se musela vysekát nika, resp. 3 niky a desky vsadit, pokud se desky nevsadily přímo při stavbě zdi. Hřbitov je však starší, takže vsazení desek při stavbě zdi nemusí být pravděpodobné.
3. Vlastní hrobka postavená těsně před ohradní zdí hřbitova na pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T. není součástí této nemovitosti pozemku parc. č. 697 v katastrálním území T., je samostatnou věcí, proto prostředí kulturní památky Kostel sv. Jana Křtitele rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570 by mohla tvořit, jen pokud by měla stejného vlastníka, jako má Kostel sv. Jana Křtitele.
4. Otázkou úplně mimo rámec oboru památkové péče je zda u neznámého (či nedohledatelného) vlastníka hrobky se může stát jejím majitelem vlastník pozemku, pak by i vlastní hrobka se mohla posoudit jako věc tvořící prostředí kulturní památky Kostel sv. Jana Křtitele rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570, a to bychom přivítali.

Ve vztahu k žádosti o vydání závazného stanoviska podle zákona o státní památkové péči navrhuje následující závěr:

1. Je zde dán důvod pro zahájení řízení podle § 14 odst. 1 o vydání závazného stanoviska opravy řady tří desek, neboť tvoří prostředí kulturní památky kostela sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570. Žadatelem by měl být vlastník ohradní zdi, tj. vlastník pozemku parc. č. 697, neboť se jedná o totožného vlastníka jako má kulturní památka kostel sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570.
2. Důvod zahájit řízení podle § 14 odst. 1 o vydání závazného stanoviska opravy vlastní hrobky jen pokud se prokáže, že tvoří prostředí kulturní památky kostela sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570, tj. že vlastníkem vlastní hrobky je vlastník kulturní památky kostel sv. Jana Křtitele, rejstříkové číslo ÚSKP 14512/6-570. V opačném případě závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 vydat nelze.
3. Pro zahájení řízení podle § 11 odst. 3 o vydání závazného stanoviska opravy hrobky patrně nebude oprávnění.

Nejlepší by bylo vydat závazné stanovisko k opravě hrobky jako celku, ale pro tento postup jsme oporu v zákoně o státní památkové péči neshledali. Takže k opravě vlastní hrobky bude možno jen neformálně v rámci dobrých vztahů dát doporučení.

odpověď:

Památková inspekce obdržela 10. 8. 2018 e-mailem dotaz týkající se připravované opravy hrobky hradeckého purkmistra C. na hřbitově v T.. Konstatovala, že jde o opravu hrobky situované na hřbitově, který je kulturní památkou. Kulturní památka, tj. kostel a zvonice, včetně pozemků na kterých stojí i pozemek hřbitova včetně ohradní zdi, jsou ovšem ve vlastnictví jiného subjektu (farnosti). Vlastník hrobky jako samostatné nemovité věci je neznámý. Při určení rozsahu kulturní památky se uplatní pravidlo, že stavba – kulturní památka – byla až na výjimky zapsána spolu s pozemkem, na kterém stála. Kostel měl svůj pozemek č. parc. st. 72, a hřbitov, na kterém stála i zvonice, měl svůj pozemek č. parc. 692. Ten se později změnil na č. parc. 697. A ještě později došlo k oddělení pozemku pod zvonicí od pozemku hřbitova a vznikl pozemek č. parc. 1407. První dokládá snímek pozemkové mapy z roku 1967, druhé nedatovaný výpis a GA formulář, a třetí pak REI a soudobá katastrální mapa.

O opravě hrobky nelze v daném případě rozhodovat jen podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči. Hrobka není kulturní památka a její vlastník je neznámý. Práce v prostředí kulturní památky povolené na základě závazného stanoviska dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči může provádět vlastník pouze předmětné kulturní památky. K povolení opravy celé hrobky podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči není zmocnění. Úsek ohradní zdi za hrobkou je kulturní památkou a v tomto případě se bude jednat o obnovu dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

V daném případě lze pro opravu vlastní hrobky aplikovat toliko ustanovení § 11 odst. 2 cit. zákona, a to pouze v souvislosti s činnostmi, jež by působily nebo mohly způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky – tj. kostela, zvonice, ohradní zdi, hřbitova – nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky tak, že magistrát jako příslušný orgán státní památkové péče stanoví pro výkon takových činností rozhodnutím podmínky nebo je zakáže. Není-li důvod pro takový postup, magistrát oznámí žadateli, že podle platné právní úpravy památkové péče nemůže o zamýšlených pracích rozhodovat, neboť řízení by bylo vedeno bez právního důvodu, viz případ žádosti o zřízení bezpečnostního lešení (*...při stavební činnosti, která spočívá v realizaci podzemní stavby, se realizační společnost obávala, že by při stavebních pracích mohla odtrhnout část kulturní památky a ohrozit kolemjdoucí. Proto tato společnost navrhla realizaci záchytného lešení, které bylo ve vztahu ke kulturní památce bezkontaktní, ale umožňovalo, aby se v případě odtržení ocasu koně z pomníku vojevůdce pád této části kulturní památky zbrzdil a neohrozil okolí. Důvod pro omezení nebo zákaz realizace tohoto pojistného lešení nebyl, a proto orgán památkové péče, pouze sdělil, že zde není důvod pro omezení nebo zákaz této činnosti z hlediska zájmů památkové péče*).

Závazné stanovisko dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči by orgán památkové péče mohl vydat, vedl-li by stavební úřad řízení o opravě hrobky, např. z moci úřední. Památková péče dovodí, že opravou hrobky včetně desek „mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek“, čímž bude naplněn předpoklad pro využití § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči. Stavební úřad však

obecně v otázkách umístování a povolování hrobek nerozhoduje a tato otázka je z hlediska stavebního zákona ve volném režimu.

Otázka neznámého vlastníka hrobky by byla vyřešena ve vazbě na opuštěnou nemovitou věc zejména podle § 1050 odst. 2 občanského zákoníku. Pokud se rozběhla 10letá lhůta pro opuštění nemovité věci dle občanského zákoníku, pak se hrobka stane vlastnictvím státu. Je potřeba zjistit, od kdy vlastník nevykonává své vlastnické právo. Nejdříve se však tato lhůta mohla rozběhnout v souladu s § 3067 občanského zákoníku dne 1. 1. 2014, i pokud byla tato nemovitá věc opuštěná dávno před tímto datem.

Do konce této doby by mohl stavební úpravy nařídít stavební úřad a neznámému vlastníkovi ustanovit opatrovníka. Otázka je, zda v daném případě stavební úřad bude příslušný k rozhodování a zda by byl vůbec fakticky svolný takové řízení z moci úřední vést.

7. Náležitosti písemného vyjádření odborné organizace státní památkové péče a zpřístupnění jeho podkladů pro orgán památkové péče

otázka:

Nastíním problém uvedením citace z odpovědi na můj dotaz, který jsem směřovala na vedoucího odboru péče o památkový fond a příslušného garanta v NPÚ ÚOP, protože jsem shledala, že mi obsah poskytnutého písemného vyjádření v řízení neposkytuje dostatečnou oporu pro rozhodování o věci:

„Vyjádření čj. NPU-353/XX/2018 ze dne XX t. r. bylo akceptovatelné bez připomínek. V tomto případě – z logiky věci – není vyžadováno odůvodnění, a to ani „stručné“ jak uvádíte Vy. Naopak je dobrou vůlí garanta XY, že nad rámec svých povinností tato odůvodnění – nejen v předmětném vyjádření – připojuje. Odůvodnění je na místě tam, kde dochází ke stanovení omezujících podmínek žadatelů. Nedomnívám se, že počet podmínek a stran vyjádření odborné organizace je měřítkem jeho kvality.

Výňatek ze zápisu jednání interní odborné komise XXX Vám neposkytnu. A to nikoliv z nedostatku dobré vůle, ale proto, že se jedná o komisi interní, a záznam z jejího jednání není určen třetím stranám. Z Vaší strany neexistuje žádný právní nárok na dokumenty ani podklady pro jednání komise, jejíž jednání jsou Příkazem ředitele NPÚ ÚOP stanovena jako neveřejná. Komise je mým poradním orgánem a podkladem, který dle zákona pro své rozhodování potřebujete, je toliko odborné vyjádření. Komise se již k věci XXX vyjádřila a v tuto chvíli není důvod „kauzu“ znovu otevírat na její půdě. Partnerem pro referenta státní památkové péče na ORP je příslušný garant území či specialista NPÚ, nikoliv interní odborná komise.“

Opravdu to takhle do důsledku platí? Možná jsem se mylně domnívala, že mohu chtít vysvětlení názoru NPÚ, protože pokud bych jej měla zohlednit, potřebovala bych jej nejdříve pochopit, tzn. znát důvody a proces posouzení, které vedly k zaujetí nějakého postoje. K tomu

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

mi připadal nedostatečný následující závěr uvedený v písemném vyjádření odborné organizace:

„Předmětem ochrany památkové zóny jsou NPÚ ÚOP proto konstatuje, že stavební úpravy domu XX navržené v předložené projektové dokumentaci jsou z hlediska zájmů památkové péče akceptovatelné. Odůvodnění: Navržená nástavba v místech novodobě ubourané části objektu je situována ve dvorní, pohledově neakcentované části objektu. Jejím provedením tak dojde k částečné rehabilitaci původní hmoty objektu. K možnosti provedení této přístavby se přiklonila také Interní odborní komise NPÚ ÚOP, na jejím jednání dne XX byl záměr předložen a posuzován.“

Tak prosím o objasnění, co vlastně lze z naší strany od NPÚ požadovat a právem očekávat?

odpověď:

Povinnost NPÚ je dle § 33 odst. 2 písm. f) zákona o státní památkové péči - *zpracovávat potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče*. Dle § 29 odst. 3 zákona o státní památkové péči se *obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče*.

Není rozhodné, jestli Vám NPÚ poskytne nebo neposkytne zápis ze své interní komise, ale zda je jeho odborný podklad kvalitní a odůvodněný. Na dálku a bez znalosti případu to nemohu posoudit. V souvislosti s plným vyhověním žadateli bych chtěl jak ORP tak NPÚ upozornit na závěr poradního sboru ministra vnitra k otázkám správního řádu – č. **88/2010** - Výklad § 68 odst. 4 správního řádu - podmínky pro vydání rozhodnutí bez odůvodnění

I. Podle § 68 odst. 4 správního řádu rozhodnutí správního orgánu prvního stupně nemusí (ale může) obsahovat odůvodnění, pokud správní orgán vyhověl všem účastníkům řízení, tedy účastníkům podle § 27 odst. 1, 2 a 3 správního řádu, v plném rozsahu. V plném rozsahu správní orgán účastníkům vyhověl, pokud výroková část rozhodnutí ve věci odpovídá všem požadavkům účastníků řízení na rozhodnutí vyjádřeným v jejich návrzích či žádosti.

II. Pokud by absence odůvodnění v rozhodnutí měla za následek nepřezkoumatelnost nebo nesrozumitelnost rozhodnutí (například v případě řízení, kde více účastníků uplatňuje rozdílné zájmy, nebo pokud je rozhodnutí založeno na aplikaci neurčitého právního pojmu nebo správního uvážení či se odchyluje od ustálené rozhodovací praxe), nelze § 68 odst. 4 správního řádu aplikovat.

V žádosti o vydání závazného stanoviska dle § 149 správního řádu bude vystupovat jenom osoba žadatele a nikoliv účastníci potencionálního budoucího řízení. Dá se však předpokládat, že budou mít protichůdné zájmy, a proto je nezbytné i zcela kladné závazné stanovisko odůvodnit, tj. říci proč plně vyhovujeme.

Čistě z formálního hlediska je dále třeba upozornit, že z hlediska odůvodnění závazného stanoviska podle § 149 správního řádu platí od 1. 1. 2018 nová speciální úprava obsažená v § 149 odst. 2 správního řádu. Tato úprava vylučuje, aby na závazné stanovisko a jeho odůvodnění byla subsidiárně použita úprava obsažená v § 68 odst. 4 správního řádu.

Taková výjimka v § 149 odst. 4 správního řádu po zakotvení speciální úpravy odůvodňování závazného stanoviska chybí, a proto čistě z formálního hlediska i kladné závazné stanovisko bez podmínek musí obsahovat plnohodnotné věcné odůvodnění. Pro jistotu aktuální úplné znění § 149 odst. 2 správního řádu:

Závazné stanovisko obsahuje závaznou část a odůvodnění. V závazné části dotčený orgán uvede řešení otázky, která je předmětem závazného stanoviska, ustanovení zákona, které zmocňuje k jeho vydání a další ustanovení právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen. V odůvodnění uvede důvody, o které se opírá obsah závazné části závazného stanoviska, podklady pro jeho vydání a úvahy, kterými se řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen.

Jak ještě jednou připomínám, jde o úpravu účinnou od 1. 1. 2018 a přinesl jí zákon č. 225/2017 Sb. Z tohoto pohledu tak například kontrolní zjištění Památkové inspekce k obsahovaným náležitostem odůvodnění závazných stanovisek z předchozích let ztratila svou aktuálnost, neboť se opírala o dnes už neúčinnou právní úpravu a zjevně je třeba přidat na metodické činnosti na naší straně, abychom na tento fakt znovu a ještě důrazněji upozornili nejen správní orgány, ale i odbornou organizaci.

Pochopitelně není cílem, aby vyjádření NPÚ byly odborné traktáty o stovkách stran, ale současně nelze souhlasit ani s názorem, že se odůvodňují jen podmínky.

V neposlední řadě pro zpracování odůvodnění obou typů závazných stanovisek (rozhodnutí i forma dle správního řádu) stále platí, že pokud se jedná o nemovitost v památkové zóně nebo v památkové rezervaci, pak památková péče při povolování prací zkoumá, v čem jsou hodnoty daného památkového území, jak se na hodnotách zóny nebo rezervace podílí předmětná nemovitost a co by znamenala realizace zamýšlených prací ve vztahu k hodnotám památkového území. S argumentací o umenšení hodnot dané budovy chráněné jako součást zóny nebo rezervace památková péče s velkou pravděpodobností u soudu neuspěje.

8. Dělení pozemku, který je kulturní památkou

otázka:

Obracím se s dotazem ohledně dělení pozemku st. parc. č. 681 k. ú. D., na němž se nachází kulturní památka čp. 70 v Tovární ulici. Vlastník si chce část pozemku ponechat pro průjezd na své pozemky za tímto domem (kde má investiční záměry) a dům s částí pozemku za ním odprodat. Za tímto účelem chce pozemek st. parc. 681 rozdělit na dvě části 1) na dům s částí pozemku za domem (zde by ponechali č. st. 681) a 2) pod nově vzniklým číslem pozemku 5871 (jako ostatní plocha) vyčlenit svůj pozemek pro přístup k dalším pozemkům. Posílala jsem žádost na NPÚ o vyjádření dle § 32 památkového zákona. NPÚ souhlasí bez připomínek s odůvodněním, že dělení pozemků nemá vliv na režim památkové ochrany předmětné plochy. Moc se mi to nezdá, že je to zcela v pořádku, protože dle mého názoru nově vzniklé číslo pozemku 5871 již nebude nikde evidováno jako součást kulturní památky

a památková ochrana z tohoto čísla takto po dělení pozemku zanikne. NPÚ se zřejmě domnívá, že si nové číslo pozemku jen připiše na kartu kulturní památky. Památka byla zapsána do státního seznamu na základě rozhodnutí Okresní školské komise nikoli prohlášením Ministerstva kultury. Nemám k dispozici tolik podkladů jako NPÚ, ale mám obavy toto vydat jako kladné. Ještě se zeptám, zda je správné vydat dělení pozemku závazným stanoviskem dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči?

odpověď:

Pokud chápu Váš dotaz správně, pak Vaše obava je spojena s tím, že by rozdělením pozemku zanikla ochrana jeho oddělované části. Myslím, že tato obava není důvodná. Vycházím z předpokladu, že daný pozemek je kulturní památkou. Jeho rozdělením by sice vznikly dva pozemky, které by si podržely vlastnost kulturní památky. Jde ostatně o relativně častý případ, kdy z důvodu výstavby komunikace bývá stávající pozemek rozdělen na dva a u toho, na kterém má vzniknout komunikace, Ministerstvo kultury rozhoduje podle § 8 zákona o státní památkové péči o tom, že přestane být kulturní památkou.

Pouhým rozdělením pozemku žadateli nevznikne právo s odděleným pozemkem nakládat volně bez vazby na zájmy památkové péče, pokud předchozí (velký) pozemek byl kulturní památkou. Proti rozdělení pozemku na dva či více bychom se měli postavit z hlediska zájmů památkové péče konkrétní hodnotu nebo kvalitu dané kulturní památky, která by spočívala například v tom, proč by samostatný osud dvou pozemků byl překážkou zachování hodnot kulturní památky. Typicky si lze představit takovou situaci při "rozparcelování" historického parku atp. V tomto směru však Vaše obavy formulovány nejsou a ani zaslané podklady těmto obavám po mém soudu neodpovídají.

Jestliže o dělení pozemku bude rozhodovat např. stavební úřad, pak orgán památkové péče v případě dělení pozemku kulturní památky musí vydat závazné stanovisko dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči a v případě negativního postoje musí proti záměru stát jiná obava, než že by rozdělení mohlo představovat evidenční problém, protože toto problémem s ohledem na výše uvedení z hlediska námi chráněného zájmu není. Proti tomu rozdělení by musel stát onen zmíněný věcný důvod, který však bez znalosti dané věci nejsme z Prahy schopni identifikovat.

9. Realizace nepovolených prací a závaznost předchozích závazných stanovisek pro orgán památkové péče a odbornou organizaci státní památkové péče

otázka:

Byla nám předložena žádost o závazné stanovisko ke stavebním úpravám komerčního prostoru v nemovitosti čp. 123 ve městě M. Součástí projektu byla i výměna výloh. Jde o třípodlažní dům původně pozdně klasicistního pojetí, je situován v památkové rezervaci při jižní přístupové komunikaci do rezervace a není kulturní památkou.

Objekt byl ve 30. letech minulého století výrazně upravován. V přízemí byly proraženy výlohy, o které se jedná, a ve druhém patře byla okna vyměněna za trojdílná,

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

nerespektující osy oken pod nimi (v prvním patře, dnes tříkřídlých s poutcem). Památkový ústav tuto úpravu z 30. let ve svém vyjádření k záměru považoval za bezinvenční polířský způsob opravy, který nerespektuje pozdně klasicistní pojetí a proporce celku domu. Výlohy byly již v minulosti vyměňovány. Poslední úprava výloh proběhla v 80. letech minulého století a památkový ústav je tehdy považoval za prvek bez kulturně historické hodnoty, nepřilíš vysoké řemeslné kvality.

Předložen byl návrh výloh, které projektant nazývá levitujícími. Jde o výlohy, které nejsou členěné, a jejich rám není na fasádě patrný. Výlohy jsou pevné, v jedné výloze je vloženo vnitřní (levitující) otevírací okénko. Patrný vnitřní rám výlohy je dřevěný. Památkový ústav s tímto návrhem nesouhlasil, požadoval, aby výlohy byly z vnějšku přizpůsobeny původnímu klasicistnímu pojetí nemovitosti s tím, že mohou nepříznivý stav nesouladu se současným stavem poznání kulturně historických hodnot alespoň vhodně korigovat (projektant v projektu navrhoval návrat nárožní bosáže v úrovni přízemí, což památkový ústav hodnotil kladně, ale dosud nebylo provedeno). Památkový ústav ve svém vyjádření upozornil na historické klasicistní tvaroslovné vzory výloh z 19. století, kde šlo zpravidla o pravidelné členění dřevěných výplní otvorů větším počtem rozměry stejných prosklených tabulí, které charakterizovaly subtilní dřevěné příčle.

Stanovili jsme tedy podmínku, že tvarosloví výloh bude přizpůsobeno původnímu klasicistnímu pojetí fasády a před zahájením výroby bude předložen výrobní výkres výlohy. Požadovali jsme alespoň minimální členění (s poutcem v horní čtvrtině). Nový návrh měl být projednán s památkovým ústavem. Památkový ústav ve svém vyjádření také uvedl, že se jedná o pohledově velmi exponovanou kontextuální urbanisticko architektonickou součást prostoru s převážně velmi dekorativními historizujícími fasádami v okolí.

Podmínku jsme odůvodnili tím, že při obnově je nutné vždy respektovat celkovou architekturu a kompozici průčelí tak, aby výklad – výloha byla její přirozenou integrální součástí a nepoškozovala ji svým výrazem. Výklad by neměl narušit rozvržení fasády a měl by přiměřeně zapadnout do výrazu průčelí, a že je třeba členění historizujících výloh odvodit ze základního architektonického tvarosloví. Umístění poutce a nad ním okénka, světlíku nebo ventilačního křídla je frekventovaným způsobem členění výloh historizujících domů a je uplatněno u téměř všech domů v okolí s podobnou funkcí. Dále jsme uvedli, že není žádoucí, aby úpravy svým modernistickým pojetím prezentované kulturně historické hodnoty nemovitosti, tradiční prvky a nátěry potlačovaly, že modernistické pojetí je možné uplatnit v interiéru nemovitosti, která není kulturní památkou a kde prezentace dochovaných kulturně historických hodnot již není prioritní.

V odůvodnění byly citovány i podmínky stanovené v § 5 výnosu o vymezení památkové rezervace v městě M. Bylo uvedeno, že při vnějších úpravách nechráněných objektů je třeba dbát architektonických vztahů ke kulturním památkám a jejich souborům, navazovat na jejich objemovou a prostorovou skladbu i prostředí a dotvářet jejich celky přiměřenými prostředky současné architektonické tvorby, a že všechny úpravy fasád musí být v souladu s historickým prostředím rezervací a stavebně technické práce musejí směřovat

k obnově a funkčnímu zhodnocení hlavních historických prostorů, památkových souboru a objektů.

Očekávali jsme, že podmínky budou respektovány a projektant bude v souladu se závazným stanoviskem konzultovat přizpůsobení výloh klasicistnímu pojetí fasády. Stavba byla zahájena, ale podmínky závazného stanoviska nebyly plněny. Při upozornění se žadatel různě vymlouval, když jsme příliš naléhali, zaslal nám původní návrh doplněný o poutec, ale bez detailů a výrobních výkresů. Byli jsme nuceni požádat o součinnost stavební úřad. Při jednání stavebního úřadu bylo uvedeno, že jsou výlohy již vyráběny dle předloženého projektu. Snažili jsme se o uplatnění alespoň kompromisního řešení s tím, aby výlohy mohly být osazeny s doplňujícím vnějším prvkem, který by nahradil alespoň rám výlohy a poutec. Zástupce žadatele na tento kompromis přistoupil, ale jak jsme později zjistili, nikdy ho nehodlal splnit. Po osazení výloh jsme se dotazovali, kdy bude osazen doplňující prvek. Byli jsme ubezpečeni, že se vyrábí. Při náhodných pochůzkách jsme zjistili, že stavební úpravy neprobíhají a výlohy jsou stále osazeny bez požadovaného doplňujícího prvku.

Místo naplnění kompromisu nám byla zaslána žádost, abychom dodatečně povolili nepovolené výlohy. Požádali jsme o vyjádření památkový ústav. V jeho vyjádření bylo uvedeno, že za současného stavu poznání kulturně historických hodnot provedené výplně výloh nejsou v rozporu s veřejným zájmem ochrany kulturně historických hodnot a lze je tudíž z hlediska zájmů státní památkové péče akceptovat. Památkový ústav odkazoval na skutečnost, že objekt je v mapovém podkladu z roku 1969, který je přílohou výnosu o památkové rezervaci, označen jako objekt ostatní, nenachází se v prostoru vyhodnoceném v mapovém podkladu jako plocha zvýšené ochrany, ani v prostoru významných městských interiérů určujících charakter rezervace ani není součástí městských interiérů doplňujících charakter rezervace. Dále památkový ústav uvedl, že si je vědom, že realizace nových výplní výloh není provedena zcela v souladu s požadavky vydaného závazného stanoviska, nicméně konkrétní tvarosloví realizovaných výplní výloh je koncepčním architektonickým návrhem, který neumenšil ani neohrozil kulturně historické hodnoty objektu, tj. zejména architektonické působení fasády. Realizované výplně dle památkového ústavu nezakládají nesoulad s historickým prostředím rezervace. Tím dle památkového ústavu zůstal zachován smysl a význam památkové ochrany objektu v rámci městské rezervace.

Vyjádření nevyhotovil garant, který se k věci vyjadřoval před vydáním závazného stanoviska k záměru. Ve vyjádření byl také citován výnos o prohlášení historického jádra za památkovou rezervaci, konkrétně: *...při vnějších úpravách nechráněných objektů je třeba dbát architektonických vztahů ke kulturním památkám a jejich souborům, navazovat na jejich objemovou a prostorovou skladbu i prostředí a dotvářet jejich celky přiměřenými prostředky současné architektonické tvorby, a všechny úpravy fasád musí být v souladu s historickým prostředím rezervací.* Dále památkový ústav ve svém vyjádření uvádí, že odborná organizace si je vědoma, že okenní výplně i výplně výloh se výrazně uplatňují při blízkých i dálkových pohledech v prostředí památkové rezervace a jsou významným prvkem v celkovém architektonickém působení domu a uvedl, že z těchto důvodů často doporučuje obnovu historického členění výplní, která v mnoha případech může přispět k architektonickému

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

zhodnocení objektu i památkové rehabilitaci fasády. V tomto případě by dle NPÚ však návrat k historickému stavu fakticky znamenal zrušení výloh, jejich dozdění a osazení obdélných oken klasicistního formátu a členění, neboť výlohy byly v přízemí domu prolomeny až ve třicátých letech dvacátého století a byly nečleněné. Památkový ústav má za to, že zde je naopak nutno vyzdvihnout osazení nových výplní, neboť předchozí stav (z 80. let min. století), kdy byly výplně výloh rádooby pseudoslohově členěny, byl odstrašujícím příkladem novodobých výrobků.

Dále památkový ústav ve svém vyjádření cituje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13.8.2009, č.j. 7 As 43/2009-52, část pojednávající o tom, že památková ochrana musí usilovat o co nejmenší omezení vlastnických práv dotčených vlastníků nemovitosti, která ještě vedou k dosažení cíle této ochrany.

Dle našeho názoru se jedná o výraznou změnu pohledu z hlediska památkové péče. Vyjádření neobsahuje důvody, proč není třeba dodržet kontinuitu předcházejících vyjádření památkového ústavu, která byla v závazných stanoviscích držena od roku 1993. Neztotožňujeme se s tvrzením, že ve chvíli, kdy není respektováno závazné stanovisko, je provedena černá stavba, je tedy porušován zákon, je třeba usilovat o co nejmenší omezení vlastnických práv dotčených vlastníků. Potřebujeme znát důvod, proč památkový ústav neusiloval v tomto duchu již při svém vyjádření k záměru. **Požádali jsme tedy památkový ústav o doplnění vyjádření v tom smyslu, že poskytnuté vyjádření neobsahuje konkrétní důvody, proč se změnou garanta došlo ke změně názoru z hlediska památkové péče, proč není zachována kontinuita s předcházejícími odbornými vyjádřeními památkového ústavu a následně tedy také s rozhodnutími z hlediska památkové péče.**

Obdrželi jsme odpověď, ve které je uvedeno, že ke změně názoru došlo na základě vyhodnocení dopadu realizované úpravy na kulturně historické hodnoty a že předcházející vyjádření památkového ústavu platí. Předcházející garant se vyjadřoval ke studii, další garant k provedeným pracím. Dle památkového ústavu je předmětem aktuálního vyjádření vyhodnocení dopadu realizovaných prací na památkové hodnoty městské památkové rezervace. Je tedy zřejmé, že jiný předmět žádosti může zakládat i její odlišné vyhodnocení, a že předmětem naší žádosti bylo vyhodnocení dopadu realizovaných výplní výloh na kulturně historické hodnoty městské památkové rezervace, resp. vyhodnocení, zda je z hlediska odborné organizace státní památkové péče vhodnější zachovat současný stav nových výplní nebo tyto doplnit v souladu s naším závazným stanoviskem o falešný předsazený rám. Tomuto zadání dle památkového ústavu předcházející vyjádření, jehož doplnění žádáme, plně vyhovělo. Nejsm si vědoma, že bych o takové vyjádření žádala.

Máme-li popřít dosud vydaná závazná stanoviska, za situace, kdy žadatel (kterého ovlivňuje projektant) pohrdá závazným dokumentem i úřadem a pak hledá cesty, jak na památkovém ústavu změnit vyjádření, máme za to, že je třeba uvést odborný důvod, který měl existovat v době před vydáním závazného stanoviska k záměru, jen nebyl k dispozici, když se rozhodovalo, nebo doložit změnu názoru např. oficiální metodikou, která v průběhu prací změnila pohled na věc, tedy stav poznání kulturně historických hodnot a uvést kterých

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

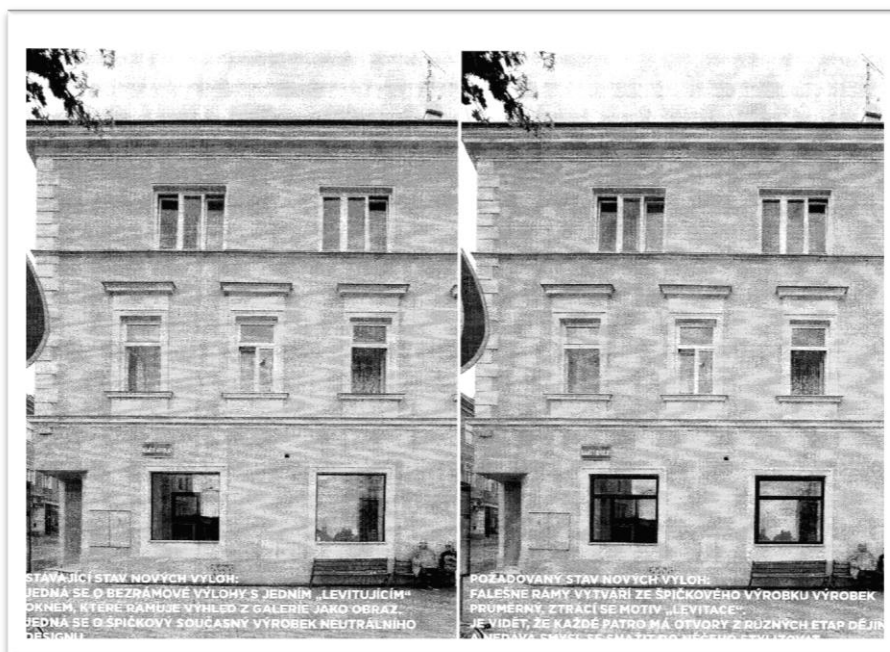
kulturně historických hodnot a také mít na mysli to, že takto se bude postupovat ve všech následujících závazných stanoviscích.

Nedovedu si představit, jak jinak u případu, kdy před vydáním závazného stanoviska je předložený návrh považován z hlediska památkové péče za neakceptovatelný, najít ten správný důvod, proč je ten stejný návrh po provedení, ve chvíli, kdy žadatel (spíše projektant) nerespektoval závazné stanovisko, zrealizoval si, co chtěl, hrál s příslušným orgánem nedůstojnou falešnou hru a získal na památkovém ústavu spřízněnou duši ochotnou popřít předcházející zásady vlastní organizace, akceptovatelný. Jak mohu na základě jednoho dokumentu a citace jeho zásad (výnos) zdůvodňovat, že záměr je přípustný za podmínek, a když se žadatel rozhodne, že závazné stanovisko bude ignorovat, pak citací stejných zásad považovat stejný záměr za přípustný bez podmínek.

Nacházíme se v nezávidění hodné situaci. Žadatelem je náš zaměstnavatel a nechceme se vydat špatnou cestou. Je moje snažení o získání konkrétních odborných důvodů změny kontinuity vyjádření památkového ústavu, který by mohl ospravedlnit změnu názoru na věc a tedy změnu vydaných závazných stanovisek, správné, nebo je možné na kontinuitu vyjádření a závazného stanoviska zapomenout a pouze přijmout jiný názor památkového ústavu a vydat odlišné závazné stanovisko? Pokud budu respektovat druhé vyjádření památkového ústavu a vydám přípustné závazné stanovisko, mám pocit, že můžeme orgán památkové péče a jeho závazná stanoviska zrušit a řídit se pouze momentálními názory garantů dle situace a nálady, případně nám ve svých vyjádřeních vysvětlí, na co jsme se jich ptali. Pokud platí závěry doplněného vyjádření památkového ústavu týkající se dohodnutého kompromisního řešení (falešný rám), mám pocit, že pokud nevyhovuje kompromisní řešení, a je třeba respektovat vydaná závazná stanoviska, nezbývá, než požádat stavební úřad o odstranění nepovolených výloh.

Ještě mám jednu variantu. Je žádáno o závazné stanovisko k dodatečnému povolení. Současný stav není v souladu s vydaným závazným stanoviskem k záměru. K závaznému stanovisku dle § 11 odst. 3 nepotřebujeme vyjádření památkového ústavu. Vydáme tedy závazné stanovisko, ve kterém pouze konstatujeme, že nesouhlasíme s dodatečným povolením provedených výloh, že k provedení prací bylo vydáno závazné stanovisko, jehož podmínky nebyly splněny a že na jejich splnění trváme. A také, že po konzultaci s památkovým ústavem nelze souhlasit s dříve dohodnutým kompromisním řešením (falešný předsazený rám), ke kterému nebylo dosud vydáno závazné stanovisko a nebylo dosud realizováno.

První barevný je současný stav nemovitosti, druhý je o porovnání provedeného a kompromisního řešení.

odpověď:

Věc je bezesporu nutné pojímat ve dvou rovinách – věcné a právní. Z věcného pohledu plně respektujeme váš názor, zároveň nepovažujeme „nový“ názor NPÚ za zcela vybočující z mezí. Tzv. levitující okna se v současné době realizují poměrně často a jsou vnímána za prvek soudobé architektury. V tomto případě navíc okenní otvory pro výlohy z velké části nekorespondují s rytmičností okenních otvorů ve vyšších patrech.

Podstatnou otázkou však je, jaká byla v daném případě nastavena rozhodovací praxe a jaké důvody vedly k „rozhodnutí“ ve věci opravy předmětného domu. Jinými slovy i pro

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

Národní památkový ústav je „závazné“ vydané závazné stanovisko orgánem památkové péče. Odchýlit se od jeho závěrů nelze jen tak jednoduše. Zde se jedná o žádost o dodatečné povolení prací realizovaných bez povolení. Při povolování orgán památkové péče vycházel z určitých podkladů a z konkrétních důvodů se rozhodl pro určitou podobu řešení. V závazném stanovisku pro řízení o dodatečném povolení dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči se musí zodpovědět otázka, zda provedené práce nejsou v rozporu s ochranou veřejných zájmů. V předchozím řízení tentýž orgán památkové péče určil podobu výkladců zcela odlišnou. Jedná se tedy o dodržení zásady dodržování ustálené rozhodovací praxe. Neznamená to však, že se závěr správního orgánu nemůže změnit. Pokud se od ní správní orgán odchýlí, musí svůj postup vysvětlit a samozřejmě i při rozhodování v budoucnosti se musí nové rozhodovací praxe držet. Ilustrativním příkladem pro změnu věcného posouzení ze strany památkové péče při dodatečném povolování staveb by mohl být případ kulturní památky, kdy pro její obnovu bylo předepsáno zachování dřevěných stropních trámů. Po skončení obnovy však orgán památkové péče zjistí, že strop je z vylitého betonu a místo trámů byly osazeny traverzy. V takovém případě památková péče dodatečně akceptuje na černo provedené traverzy místo dřevěných trámů, když opětovné provádění stavebních prací v takovém rozsahu by hrozilo umenšením hodnot kulturní památky. Zbývá maličkost, promítnout triviální příklad do vašeho případu.

Z právní stránky je nepochybné, že se žadatel svým jednáním dopustil spáchání přestupku dle zákona o státní památkové péči tím, že provedl práce v rozporu se závazným stanoviskem, respektive s podmínkami v něm stanovenými. Z vašeho textu není sice zřejmé, za jakých podmínek jste se s žadatelem „dohodli“ na provedení výplní s falešnými rámy, avšak s velkou pravděpodobností to nebylo formou vydání nového závazného stanoviska, ani změnou stavby před dokončením ve smyslu ust. § 118 stavebního zákona (v příloze posíláme metodický text, vztahující se mimo jiné k rozhodování na místě). Z tohoto pohledu je tak právně problematické vyžadovat plnění něčeho, co bylo ze strany orgánu státní památkové péče požadováno formou, která není v souladu s právními předpisy. Vyžadovat tak můžete splnění výhradně požadavků stanovených v souladu s právními předpisy. Vzhledem k situaci, že z popisu vyplývá, že práce realizovalo samo město, pak se v tomto případě jedná o tzv. systémovou podjatost, proto je nezbytné postupovat dle ust. § 63 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (*„Je-li podezřelým z přestupku územní samosprávný celek, jehož orgán je příslušným správním orgánem k řízení o tomto přestupku, nadřízený správní orgán usnesením pověří řízením o tomto přestupku jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu. Obdobně se postupuje, je-li podezřelým z přestupku člen zastupitelstva územního samosprávného celku, jehož orgán je příslušným správním orgánem k řízení o tomto přestupku.“*). Dle tohoto právního ustanovení tak je nezbytné, abyste společně s oznámením své podjatosti postoupili případ vám nadřízenému správnímu orgánu, tj. krajskému úřadu.

Pokud vás stavební úřad požádal o závazné stanovisko ke změně stavby před dokončením (dle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči), tak sice formálně nejste povinni před posouzením provedených změn vyžádat si vyjádření odborné organizace, přesto

Ize tento postup s odkazem na ust. § 29 odst. 3 zákona o státní památkové péči („*Obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče.*“) doporučit - viz výkladové stanovisko MK zveřejněné na http://www.mkcr.cz/doc/cms_library/2010_sine_i.doc. Dalším důvodem pro vyžádání si vyjádření odborné organizace je pak ten, že odborná organizace by měla mít vzhledem k vydávání písemného vyjádření dle ust. § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči kontinuální znalosti o stavu stavby a o pracích, které byly na ní orgánem státní památkové péče odsouhlaseny. Z praktického hlediska by navíc z vaší strany měl být aplikován jednotný přístup (buď si názor NPÚ vyžadovat pravidelně, nebo vůbec), přičemž jsme toho názoru, že častěji vám NPÚ bude oporou a byla by škoda se o jejich argumenty do budoucna připravovat. V tomto případě jsme navíc z vašich slov pochopili, že po obdržení žádosti od stavebního úřadu jste NPÚ už oslovili a jejich názor obdrželi, tedy je součástí spisu jako jeden z podkladů.

Ke změně věcného názoru NPÚ uvádíme, že bezesporu není vhodné, když ta samá instituce v průběhu poměrně krátké doby změní v jednom případě zcela názor na opačný. Jako hlavním argumentačním bodem NPÚ je skutečnost, že výkladce jsou svou velikostí a umístěním novodobým prvkem z 30. let 20. století, přičemž tento razantní zásah je sám o sobě problematický, nikoliv samotné provedení výkladců, které rozměry a původní umístění plně respektují. NPÚ při své argumentaci odkazuje na samotný výnos MK ČSR, o prohlášení historických jader měst za památkovou rezervaci, konkrétně s odkazem na podmínky ochrany uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) a d) dle kterých mají být nové úpravy prováděny soudobými architektonickými prostředky s přihlédnutím k architektonickým hodnotám dané nemovitosti. Dále pak odkazem na mapu MPR z roku 1996, ve které je předmětný dům vyhodnocen jako „*ostatní objekt v památkové rezervaci*“. K jejich realizované podobě odborná organizace zejména uvádí, že tato sice není zcela v souladu se závazným stanoviskem, „*nicméně konkrétní tvarosloví realizovaných výplní výloh je koncepčním architektonickým návrhem, který neumenšil ani neohrozil kulturně historické hodnoty objektu, tj. zejména architektonické působení fasády. Realizované výplně ani nezakládají nesoulad s historickým prostředím rezervace. Tím zůstal zachován smysl a význam památkové ochrany objektu v rámci MPR.*“. V neposlední řadě text NPÚ odkazuje na rozsudek NSS č.j. 7 As 43/2009-52 ze dne 13. 8. 2009, dle kterého „*Památková ochrana nesmí volit extrémní řešení nezohledňující v potřebné míře i jiné konkurující legitimní zájmy, práva či hodnoty, a musí usilovat o co nejmenší omezení vlastnických práv dotčených vlastníků nemovitostí, která ještě vedou k dosažení cíle této ochrany.*“. NPÚ i když se snažil o odůvodnění svého „nového“ názoru, nevyrovnal se však s otázkou ustálené rozhodovací praxe. Sečteno a podtrženo, pokud s věcným řešením realizovaných výkladců nesouhlasíte, je zapotřebí v závazném stanovisku dle 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči uvést, v čem spatřujete rozpor s ochranou veřejných zájmů, proč nelze akceptovat provedené řešení, co by znamenalo pro hodnoty městské památkové rezervace, respektive její části, ve kterém se stavba nachází, připuštění podobných výkladců, např. jak by se změnila rozhodovací praxe v podobných nebo stejných případech a rovněž s dopadem na hodnoty městské památkové rezervace.

10. Lesní hospodářské plány, kácení dřevin a ochrana historické zeleně

otázka:

Obrátili se na mne Lesy ČR jako vlastníci části kulturní památky zámek Č. H. Vlastní snad víc než polovinu rozlohy KP, obhospodařují ji jako oboru. Dotaz zní, zda mohou hospodařit na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP) bez závazného stanoviska? Krajský úřad si při schválení LHP obvykle vyžádá stanovisko NPÚ, to však není závazné stanovisko požadované zákonem. LHP obvykle nezachází do té podrobnosti, kterou by měla mít žádost o zásah do zámeckého parku a obory. LHP dle informací z ministerstva zemědělství však také není závazný pro vlastníky, ale jen doporučující. Podle tohoto by měli mít závazné stanovisko na kácení každého proutku, avšak při rozloze, kterou obora má, je to téměř nepředstavitelné. Obora LČR obsahuje jak komponovanou krajinu, tak souvislé lesní celky.

Odpověď:

V této věci je třeba dle názoru Památkové inspekce mít na paměti zejména dvě ustanovení § 14 odst. 1 a § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči. Klíčovým pojmem je obnova kulturní památky. Pojem „obnova“ nemůže být naplněn jakýmkoliv zásahem do památky, ale jen některou z činností, pro které zákon o památkové péči tuto legislativní zkratku zavedl, jak ve svém rozsudku sp. zn. 2 As 11/2009 - 64 ze dne 29. 7. 2009 zdůrazňuje Nejvyšší správní soud. Pro okruh prací na kulturní památce, který vyžaduje podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, používá tento zákon legislativní zkratku, která zahrnuje:

- a) údržbu kulturní památky
 - i. obecně odstranění nežádoucích změn věci (kulturní památky), které nastaly jako důsledek jejího užívání nebo jako důsledek běžného opotřebení. Při výkladu pojmu údržba kulturní památka je nezbytné mít na paměti, že kulturní památkou se může stát jak věc movitá, tak věc nemovitá, popř. stavba.
 - ii. Pojem údržba podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči nemůže mít totožný obsah jako pojem údržba stavby podle § 3 odst. 4 stavebního zákona a i v případě staveb musí být tento pojem vykládán ve výše uvedeném obecném duchu a nikoli pouze v rozsahu pojmu údržba stavby.
- b) opravu kulturní památky
 - i. nelze z povahy věci ztotožnit s hospodařením na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP), byť tyto pozemky jsou kulturní památkou.
- c) rekonstrukci kulturní památky
 - i. dle zrušené vyhlášky č. 162/1980 Sb. jsou rekonstrukcí takové zásahy do konstrukční a technologické části věci (kulturní památky), které mají za následek změnu technických parametrů nebo změnu funkce a účelu věci.

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

- ii. z praktického hlediska lze doporučit spíše obecný výklad slova rekonstrukce, tj. jako návrat k historicky doloženému nebo předpokládanému stavu kulturní památky, a to na základě odborně podložených předpokladů.
 - iii. Ani tento cíl není dle názoru Památkové inspekce podřaditelný pod hospodaření na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP).
- d) restaurování kulturní památky
- i. nelze z povahy věci ztotožnit s hospodařením na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP), byť tyto pozemky jsou kulturní památkou.
- e) jinou úpravu kulturní památky
- i. vymezuje § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb. a pojem zahrnuje modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, dále nástavbu či přístavbu.
 - ii. není jí jakákoli úprava kulturní památky, což ve svém rozsudku sp. zn. 2 As 11/2009 - 64 ze dne 29. 7. 2009 zdůrazňuje Nejvyšší správní soud.
 - iii. tento pojem, jak je uvedeno v samotném § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., se navíc vztahuje výlučně k budovám. Tím pádem je zjevné, že o zásah na budově v případě hospodaření na lesních pozemcích jít nemůže, a proto pojem jiná úprava kulturní památky zde v úvahu nepřichází.
 - iv. nelze z povahy věci ztotožnit s hospodařením na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP), byť tyto pozemky jsou kulturní památkou.
- f) zásah do prostředí kulturní památky
- i. trvalé porosty jsou součástí pozemku a nakládání s nimi nelze podřadit pod pojem prostředí kulturní památky, neboť tento pojem dopadá na něco, co kulturní památkou není, ale zde les kulturní památkou je, protože je součástí pozemku, který je kulturní památkou.
 - ii. nelze z povahy věci ztotožnit zásah do prostředí kulturní památky s hospodařením na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP), byť tyto pozemky jsou kulturní památkou.

Z hlediska § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči připadá v úvahu pouze pojem údržba kulturní památky. Pod pojmem „údržba kulturní památky“ lze obecně rozumět odstranění nežádoucích změn věci (kulturní památky), které nastaly jako důsledek jejího užívání nebo jako důsledek běžného opotřebení. Při výkladu pojmu údržba kulturní památky je nezbytné mít na paměti, že kulturní památkou se může stát jak věc movitá, tak věc nemovitá, popř. stavba. Pojem údržba podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči nemůže mít totožný obsah jako pojem údržba stavby podle § 3 odst. 4 stavebního zákona a i v případě staveb musí být tento pojem vykládán ve výše uvedeném obecném duchu a nikoli pouze v rozsahu pojmu údržba stavby.

Vzhledem k tomu, že v právním státě platí předpoklad, že cílem zákonodárce je racionální úprava společenských vztahů (*lépe řečeno: princip racionálního zákonodárce musí*

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

platit jako výkladová směrnice, ač tomu skutečnost nemusí odpovídat), je pak nutno opačný výklad odmítnout a zvolit takový, který odpovídá jejich rozumnému uspořádání; k požadavku rozumného výkladu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. I As 9/2003 – 90 ze dne 13. 5. 2004) je třeba při používání pojmu údržba pamatovat na to, že údržbou je v první řadě zásah do vzhledu nebo hmotné podstaty kulturní památky. Pod pojem údržba nelze podřadit úkony běžné péče o kulturní památku, které do podstaty a vzhledu památky nezasahují, tj. práce související s každodenním užíváním kulturní památky, včetně např. výkonu kultu (mše). S ohledem na výše uvedené by bylo v rozporu s racionálním výkladem, pokud by někdo vykládal sekání trávníku, pravidelné utírání prachu, ometání pavučin, řez ovocných stromů v ovocném sadu nebo umístění dětského obrázku za okno jako údržbu kulturní památky, která by podléhala regulaci dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

Pod obsah pojmu „údržba kulturní památky“ lze zařadit i kácení, výsadbu trvalých porostů, popřípadě provádění zásahů na těchto porostech, jako je instalace pojistných vazeb proti rozlomení letitých stromů. Takové práce s ohledem na výše uvedené jsou prováděny s jiným cílem, než je hospodaření na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP). Ačkoli se může tento přírůstek jevit jako nepatřičný, nabízí se srovnání hospodářského využití lesa formou vytěžení dřeva a opětovného vysazení sazeniček a senoseče či sklizně.

Shrnutí:

Z hlediska regulace ve smyslu § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči jsou důležité tři základní momenty:

- a) co je hodnotou, pro kterou se daný pozemek stal kulturní památkou a je jako kulturní památka chráněn,
- b) co je důvodem, pro který se provádí kácení a případně nová výsadba a
- c) jaký je vztah mezi odpovědí na první a druhý dotaz.

Z hlediska praxe si lze představit dvě základní situace, kdy buď trvalý porost nemá bezprostřední vztah k hodnotám, pro které je pozemek jako kulturní památka chráněn, anebo je tato hodnota naopak rozhodující.

Prvním příkladem může být ochrana pozemku pro jeho hodnoty archeologické. V tomto případě většinou trvalé porosty rozhodující kvalitu pro hodnotu významnou z hlediska zájmů státní památkové péče mít nebudou. Kácení a výsadba dřevin podle LHP pak zjevně nebudou naplňovat definiční znaky obnovy kulturní památky. Důvodem kácení však může být i konzervace archeologické památky a pak by již kácení v této souvislosti podřaditelné pod pojem obnova kulturní památky mohlo být, ale pouze v rozsahu a v souvislosti s konzervací archeologických nálezů, typicky zbytků stavebních konstrukcí.

Druhým příkladem je situace, kdy trvalé porosty jsou na pozemku, který má hodnoty zejména kompozičního charakteru v podobě části krajiny dotvářené člověkem, přičemž právě tyto hodnoty byly rozhodné pro to, aby v tomto případě bylo možné hovořit o kulturní památce. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že podíl trvalých porostů na těchto hodnotách nemusí být automaticky kladný. Jako příklad fakticky negativního dopadu na kulturně

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

historické hodnoty lze uvést Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, kde sice donedávna tvořily trvalé porosty součást pozemků, které tvoří podíl na hodnotách dané národní kulturní památky zapsané na Seznamu světového dědictví, ale přítomnost těchto trvalých porostů (vzrostlého lesa v okolí památky) byla vyhodnocena jako prvek s negativním dopadem na její hodnoty. Vykácením lesa se obnovila dominantní pozice této národní kulturní památky. V případě Hradce nad Moravicí nebo Českého Krumlova došlo k mýcení prostoru pod hradními/zámeckými areály, u kterých nebyl historicky reálný důvod k tomu, aby tyto pozemky byly zalesněny a to povětšinou náletovými porosty.

Typickým příkladem, kdy trvalé porosty jsou nesporně nejen součástí pozemků, které jsou hodnotné z hlediska komponované krajiny, ale kdy i tyto porosty se na těchto hodnotách samy podílejí, mohou být historické parky, obory nebo bažantnice, které se staly kulturní památkou. Ne vždy však platí, že si tyto hodnoty dotčené pozemky podržely a že všechny trvalé porosty na těchto pozemcích se na těchto hodnotách podílejí. I v tomto případě lze označit za rozhodující cíl, se kterým se má kácení popř. výsadba provádět.

Obecně je třeba konstatovat, že zejména u těchto pozemků je z hlediska kulturních hodnot sporné, zda mohou plnit funkci hospodářského lesa. Nicméně i takový případ může nastat, proto ani v těchto případech nelze vyloučit, že těžba a výsadba na těchto pozemcích probíhá výlučně v režimu hospodářského využití lesa, byť by památková péče v dlouhodobém měřítku měla usilovat o to, aby se charakter využití dotčené kulturní památky změnil.

Pokud cílem kácení a opětovné výsadby je návrat k hodnotám komponované krajiny, tj. k hodnotě pro kterou se pozemek stal kulturní památkou, pak i kácení či výsadba nových dřevin spadá definičně pod pojem obnova kulturních památek.

V tomto případě však nepůjde primárně o realizaci hospodářských funkcí lesa a těžba může být spojena s výběrem nevhodných druhů k pokácení, pokácení neperspektivních jedinců nebo např. s obnovením historických průhledů, které v důsledku dlouhodobého zanedbání údržby zcela či částečně zanikly.

Příkladem může být plánovaná obnova bažantnice, která je součástí kulturní památky Zámek s parkem a bažantnicí ve Veselí nad Moravou. V této fázi se rozhodně s návratem bažantů nepočítá.

Po věcné stránce Památková inspekce souhlasila s názorem vysloveným odbornou organizací státní památkové péče v jejím písemném vyjádření, tj. že navrhovaná obnova nepoškodí památkově chráněné hodnoty, ačkoliv plánované vytvoření tzv. broukovišť lze považovat za spíše dočasné řešení do doby celkové obnovy této části areálu kulturní památky. Stejný požadavek se ostatně objevuje nezřídka i u národních kulturních památek.

Památková inspekce je toho názoru, že druhy dřevin (*Robinia pseudoacacia* – trnovník akát, *Acer negundo* – javor jasanolistý, *Ailanthus altissimus* – pajasan žláznatý a *Picea abies* – smrk ztepilý) navržené zcela k odstranění patří mezi geograficky a stanovištně nevhodné, respektive vyjma smrku ztepilého jsou silně invazivní a expanzivní. Je sice skutečností, že exotické dřeviny byly v parcích zejména od 19. století vysazovány, avšak jako okrasné dřeviny s jasně promyšlenou a seznatelnou koncepcí (jednotlivě či ve skupinách). Dělo se tak však v okrasných částech zahrad a parků, nikoliv v užitkově zaměřených částech zámeckých

areálu, mezi které bezesporu patřily i bažantnice. Požadavek na odstranění těchto nepůvodních a mnohdy velmi invazivních a vytrvalých dřevin je tak naprosto logický požadavek jak z hlediska ochrany přírody a krajiny, tak z hlediska státní památkové péče.

Jiným příkladem může být zřizování lanových center v zámeckých parcích. Lanová centra pravděpodobně budou umístována, ale nedopadne na ně § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, nicméně ani na úseku stavebního práva neplatí, že by k této problematice stavební úřady přistupovaly jednotně. Realizaci lanových center v parcích, které jsou kulturní památkou, nelze podřadit pod pojem obnova kulturní památky. Nabízí se možnost zpracovat závazné stanovisko podle § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči. To vše se však může stát pouze za předpokladu, že takové lanové centrum bude podléhat regulaci podle stavebního zákona a jak dokládá diskuze k tomuto bodu na webu Ústavu územního plánování (<https://www.uur.cz/konzultacni-stredisko/diskuse/?ID=2499&tema=4085>), platí, že rozhodovací praxe v této věci je nejednotná. U památkové péče by pak realizace lanového centra např. v zámeckém parku, který je kulturní památkou, bez jakékoli komunikace s orgánem památkové péče mohla narazit i na obecnou povinnost vlastníka kulturní památky ji nepoškozovat a tedy na nápravné opatření podle § 10 (srovnej usnesení Ústavního soudu III. ÚS 3147/18).

Doplňující odpověď:

Nelze současně konstatovat, že by si vlastník mohl počínat při hospodaření zcela svévolně. Vlastník je především povinen kulturní památku udržovat v dobrém stavu a pečovat o její zachování a logicky ji nesmí ani poškozovat. Ani hospodaření na lesních pozemcích podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP) ho této povinnosti nezabavuje. Slabinou dnešní právní úpravy je skutečnost, že promítnutí zájmů státní památkové péče do LHP není dnes v právním řádu jednoznačně řešeno a dále LHP nejsou závazným právním nástrojem.

Lze tak vlastníkovi lesa v těchto případech doporučit, aby svou činnost, kterou hodlá v několika následujících letech provádět, orgánu památkové péče předem oznámil a popsal. Asi nejtypičtějším případem bude těžební činnost a opětovné zalesňování na archeologických lokalitách, které jsou chráněny jako kulturní památky.

Na činnost, která by mohla ohrozit nebo poškodit kulturní památku, může orgán památkové péče reagovat rozhodnutím podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči. Řízení podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči je zahajováno z moci úřední. Je však možné, aby osoba, která hodlá na kulturní památce nebo v jejím prostředí provést činnost, která jinak nepodléhá regulaci (zejména nepodléhá regulaci podle § 14 zákona o státní památkové péči), tuto zamýšlenou činnost oznámila orgánu památkové péče a vyžádala si jeho postoj k dané věci. Pokud taková činnost nemá potenciál ohrozit kulturní památku, není důvod, aby orgán památkové péče využil své rozhodovací pravomoci podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči. I v tomto případě by však měl orgán památkové péče tuto skutečnost této osobě sdělit, byť jen formou přípisu, kde bude tento závěr vysvětlen.

10 otázek a odpovědí z praxe památkové péče 2019

porada Ministerstva kultury s pracovníky krajských úřadů a MHMP konaná dne 24. října 2019

V opačném případě může orgán památkové péče omezit zamýšlenou činnost tak, aby nedošlo k poškození archeologické lokality např. stahováním dřeva kolmo k terénním archeologickým situacím či dokonce srovnávání terénu, používání těžké techniky v místech, kde by mohlo dojít k poškození nebo dokonce zániku hodnot, pro které je lokalita kulturní památkou.

Současně jde v tomto případě o činnost, která podléhá oznamovací povinnosti podle § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči vůči Archeologickému ústavu a v této souvislosti může dojít k provedení záchranného archeologického výzkumu podle cit. ustanovení.